

Analiza kodeksu IESBA

Część 9: Reagowanie na naruszenie przepisów prawa i regulacji [w przypadku zawodowych księgowych wykonujących wolny zawód]

Cechą wyróżniającą zawód księgowego jest przyjęcie na siebie obowiązku działania w interesie publicznym. Zawodowi księgowi mogą natknąć się na sytuacje, w których stwierdzą lub będą podejrzewali, że zatrudniająca ich organizacja lub klient nie przestrzegają przepisów prawa i regulacji. Podstawowe zasady uczciwości i profesjonalnego postępowania zawarte w Kodeksie wymagają od księgowych reagowania na naruszenie przepisów prawa i regulacji (**NOCLAR**) poprzez podjęcie odpowiednich działań – stawiając na pierwszym miejscu interes publiczny.

Kiedy **zawodowy księgowy wykonujący wolny zawód** dowiaduje się lub podejrzewa, że doszło lub może dojść do naruszenia przepisów prawa i regulacji, jest zobowiązany ostrzec kierownictwo lub, w stosownych przypadkach, osoby sprawujące nadzór.

- Celem jest umożliwienie klientowi skorygowania, naprawienia lub złagodzenia skutków stwierzonego lub podejrzewanego naruszenia (bądź też, w przypadku, gdy nie doszło jeszcze do naruszenia przepisów prawa i regulacji – sprawienie, że do takiego naruszenia nie dojdzie).
- Zawodowy księgowy wykonujący wolny zawód jest również zobowiązany do podejmowania, w odpowiednich przypadkach, dalszych działań w interesie publicznym.

Odnosne przepisy prawa i regulacji dotyczą np.:

- oszustw, korupcji i przekupstwa
- produktów/usług bankowych i innych produktów/usług finansowych
- ochrony danych
- zobowiązań/płatności z tytułu podatków i świadczeń emerytalnych
- ochrony środowiska
- rynków papierów wartościowych i obrotu na nich
- prania brudnych pieniędzy, finansowania terroryzmu i dochodów pochodzących z przestępstwa
- zdrowia i bezpieczeństwa publicznego

Niektóre przepisy prawa i regulacje (np. dotyczące sprawozdawczości finansowej lub podatków) mogą mieć bezpośredni wpływ na sprawozdanie finansowe klienta. W innych sytuacjach dane przepisy prawa lub regulacje mogą nie mieć wpływu na sprawozdanie finansowe, ale ich przestrzeganie może mieć kluczowe znaczenie dla działalności operacyjnej klienta, jego zdolności do kontynuowania działalności lub unikania istotnych kar

(przykładem mogą tu być regulacje dotyczące środowiska).

Poważniejsze obowiązki spoczywające na biegłych rewidentach

Ze względu na charakter zleceń badania i przeglądu oraz oczekiwania społeczne wobec takich zleceń, zawodowi księgowi wykonujący wolny zawód, którzy realizują takie zlecenia mają poważniejsze obowiązki niż ci, którzy wykonują zlecenia inne niż badania i przeglądy.

Biegli rewidenci muszą również stosować się do **MSB 250**, który odnosi się do wymogów w zakresie uwzględniania przepisów prawa i regulacji w związku z badaniem sprawozdań finansowych.

A co z koniecznością zachowania poufności?

- Ujawnienie naruszenia przepisów prawa i regulacji właściwemu organowi nie będzie uznawane za naruszenie obowiązku zachowania poufności.
- Formułując swoje twierdzenia czy oświadczenia, zawodowy księgowy musi działać w dobrej wierze zachowując ostrożność i rozważyć, czy należy poinformować klienta.

PRZYKŁADOWA SYTUACJA: Firma z branży technologicznej opracowała i opatentowała bardzo obiecujący system rozpoznawania twarzy. Dział odpowiedzialny za system ma trudności w związku z pojawieniem się informacji o błędzie systemowym w algorytmach SI, co spowodowało spowolnienie sprzedaży. Zdesperowany menedżer produktu, który jest protegowanym prezesa, działając wspólnie z zewnętrzną dostawcą rozpoczął nielegalną działalność polegającą na praniu brudnych pieniędzy przy użyciu kryptowaluty, z której dochód ma na celu tymczasowe zatuszowanie spadku wyników finansowych jego działu do czasu, gdy możliwe będzie poprawienie algorytmów.

ZAWODOWY KSIĘGOWY WYKONUJĄCY WOLNY ZAWÓD PODEJMUJE DZIAŁANIA W ZALEŻNOŚCI OD PEŁNIONEJ ROLI ZAWODOWY KSIĘGOWY PEŁNIĄCY ROLĘ BIEGŁEGO REWIDENTA:

Jeśli biegły rewident odkryje szereg nietypowych transakcji obejmujących wymiany kryptowalut, z którymi wiąże się wyższe ryzyko prania brudnych pieniędzy i stwierdzi lub będzie podejrzewał naruszenie przepisów prawa i regulacji, wówczas musi:

- Uzyskać informacje na temat sprawy, w tym jej charakteru, okoliczności, zastosowania przepisów prawa i regulacji oraz skutków dla klienta i zainteresowanych stron.
- Omówić sprawę z kierownictwem odpowiedniego szczebla albo, jeżeli kierownictwo wyższego szczebla jest zdecydowane uczestniczyć w niewłaściwych działaniach, należy omówić ją z osobami sprawującymi nadzór (np. z komitetem audytu).
- Doradzić kierownictwu lub osobom sprawującym nadzór:
  - Skorygowanie, naprawienie lub złagodzenie skutków naruszenia;
  - Zapobieżenie naruszeniu przepisów prawa i regulacji, jeśli jeszcze do niego nie doszło;
  - Ujawnienie sprawy właściwemu organowi, jeżeli wymagają tego przepisy prawa lub regulacje albo jeżeli jest to konieczne ze względu na interes publiczny.
- Ustalić, czy kierownictwo i osoby sprawujące nadzór rozumieją swoje obowiązki prawne i regulacyjne w tym zakresie.
- Stosować się do przepisów prawa, regulacji i standardów rewizji finansowej (takich jak np. MSB 250).

Od biegłego rewidenta oczekuje się również:

- Oceny adekwatności reakcji klienta i ustalenia, czy konieczne są dalsze działania w interesie publicznym, z uwzględnieniem odpowiedzi na pytanie, czy *racjonalna i dobrze poinformowana strona trzecia* uznałaby, że biegły rewident działał właściwie. Dalsze działania mogłyby obejmować ujawnienie sprawy odpowiednim organom, nawet jeśli nie ma takiego obowiązku prawnego oraz, w zależności od sytuacji, wycofanie się ze zlecenia. Wycofanie się nie może zastępować podjęcia wymaganych działań.
- Udokumentowania, w jaki sposób wypełnił swoje obowiązki, co obejmuje jego osady, działania i reakcję klienta.
- Jeżeli badanie jest częścią zlecenia dotyczącego grupy kapitałowej, wówczas stosuje się dodatkowe wymagania.

ZAWODOWY KSIĘGOWY ŚWIADCZĄCY USŁUGI INNE NIŻ BADANIE I PRZEGLĄD SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH:

W przypadku, gdy zawodowy księgowy wykonujący wolny zawód, który świadczy usługi w zakresie podatków, wyceny lub inne usługi zawodowe, stwierdzi lub podejrzewa nielegalne transakcje, wówczas oczekuje się od niego, że:

- Będzie starał się uzyskać informacje pozwalające na zrozumienie sytuacji.
- Omówi sprawę z kierownictwem odpowiedniego szczebla albo, jeżeli ustali, że kierownictwo wyższego szczebla było uwikłane w te działania, omówi ją z osobami sprawującymi nadzór (np. z radą nadzorczą).
- W stosownym przypadku poinformuje o sprawie biegłego rewidenta. Będzie to zależało od ustalenia następujących kwestii:
  - Jakie przepisy prawa i regulacje mają zastosowanie.
  - Czy badanie jest przeprowadzane przez tę samą firmę.
  - Czy zarząd/rada nadzorcza ujawniły sprawę biegłemu rewidentowi.
- Ustali, czy konieczne jest podjęcie dalszych działań w interesie publicznym.

POWIADAMIANIE WŁADZ: Zawodowi księgowi powinni rozumieć znaczenie przepisów prawnych i regulacji obowiązujących w ich kraju, takich jak wymogi dotyczące powiadamiania władz lub zakazy ostrzegania organizacji o podejmowanych działaniach oraz stosować się do takich przepisów.

W przypadku, gdy ma dojść do naruszenia przepisów prawa lub regulacji, w wyniku którego inwestorzy, wierzyciele, pracownicy lub ogół społeczeństwa poniosłyby znaczne szkody, zawodowy księgowy wykonujący wolny zawód może podjąć decyzję o natychmiastowym ujawnieniu sprawy właściwym władzom w celu złagodzenia skutków takiego naruszenia.

GDZIE UZYSKAĆ POMOC?

Przepisy dotyczące naruszenia przepisów prawa i regulacji (przepisy „NOCLAR”) w odniesieniu do zawodowych księgowych wykonujących wolny zawód znajdują się w **Rozdziale 360**. Na stronie internetowej IESBA w zakładce **Wsparcie i zasoby (Support & Resources)** można znaleźć pomocne wskazówki dla zawodowych księgowych wykonujących wolny zawód, w tym arkusz informacyjny dot. naruszeń (*NOCLAR Fact Sheet*), pytania i odpowiedzi pracowników IESBA (*IESBA Staff Q&A*) oraz materiały wideo wyjaśniające kwestie związane z naruszeniami z różnych perspektyw. Na stronie internetowej IESBA znajduje się również obszerna **podstrona poświęcona kwestii naruszeń przepisów prawa i regulacji (NOCLAR)**.

Elektroniczna wersja Kodeksu (eCode) dostępna pod adresem www.IESBAeCode.org jest udostępniona w Internecie jako materiał dla księgowych i innych użytkowników Kodeksu. Umożliwia ona szybki i sprawny dostęp do Kodeksu, ułatwiając jego stosowanie, wdrażanie i egzekwowanie.

Niniejszy dokument *Analiza Kodeksu IESBA – część dziewiąta: Reagowanie na naruszenie przepisów prawa i regulacji [w przypadku zawodowych księgowych wykonujących wolny zawód]* opublikowany w języku angielskim przez International Federation of Accountants (IFAC) w sierpniu 2020 r., został przetłumaczony na język polski przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów (PIBR) we wrześniu 2020 r. i jest powielany za zgodą IFAC. Zatwierdzonym tekstem wszystkich publikacji IFAC jest tekst opublikowany przez IFAC w języku angielskim. IFAC nie ponosi odpowiedzialności za dokładność i kompletność tłumaczenia ani za działania, które mogą z tego wynikać.

Tekst dokumentu *Analiza Kodeksu IESBA – część dziewiąta: Reagowanie na naruszenie przepisów prawa i regulacji [w przypadku zawodowych księgowych wykonujących wolny zawód]* w języku angielskim © 2020 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tekst dokumentu *Analiza Kodeksu IESBA – część dziewiąta: Reagowanie na naruszenie przepisów prawa i regulacji [w przypadku zawodowych księgowych wykonujących wolny zawód]* w języku polskim © 2020 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tytuł oryginału: *Exploring the IESBA Code Installment 9: Responding to Non-Compliance with Laws and Regulations [for PAPPs]*, August 2020.

W celu uzyskania zgody na powielanie, przechowywanie lub przekazywanie, lub na inne podobne zastosowanie niniejszego dokumentu prosimy o kontakt z Permissions@ifac.org.

Przetłumaczony przez:

529 Fifth Avenue, New York 10017
www.ifac.org | +1 (212) 286-9344 | [@ifac](#) | [company/ifac](#)

www.ethicsboard.org
[@ethics_board](#) | [company/iesba](#)